

УДК 72.012.8:727.7

БУЛГАКОВА Т.В., ЗОЛОТАРЕВСЬКА М.К.
Київський національний університет технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРУ МИСТЕЦЬКИХ ЦЕНТРІВ

***Мета.** Виявлення особливостей проектування інтер'єру мистецьких центрів.*

***Методика.** Узагальнення досвіду проектування інтер'єрів мистецьких центрів. На основі отриманих даних та за допомогою ескізного та 3D проектування створення моделі інтер'єру мистецького центру.*

***Результати.** На основі аналізу та систематизації даних із літературних джерел, визначено основні типологічні особливості мистецьких центрів, а також норми та особливості проектування мистецьких центрів, як громадських будівель. Проаналізувавши реалізовані проекти мистецьких центрів та сучасних музеїв у світі були визначені основні недоліки вітчизняного проектування та тенденції закордонного. На основі досліджень було створено концепцію проектування інтер'єру мистецьких центрів.*

***Наукова новизна.** Створення концепції формування внутрішнього простору мистецького центру як сучасної типології на основі виявлених функціонально-планувальних, об'ємно-просторових та декоративно-художніх особливостей.*

***Практична значимість.** Створення рекомендацій щодо проектування інтер'єрів мистецьких центрів із можливістю втілення на практиці.*

***Ключові слова:** мистецький центр, інтер'єр, типологія громадських будівель, універсальний простір, багатофункціональність, гнучке планування.*

Вступ. На сучасному етапі розвитку для суспільства мистецтво є невід'ємною частиною життя. Воно відображає життя в його цілісності та загальнолюдській значущості, задовольняє людські потреби, які виходять за межі звичайної необхідності та повсякденності. А тому особливе місце займають питання доступності мистецтва широкому споживачеві, перетворення культурного дозвілля в норму життя.

Сьогодні, коли культурне життя дуже різноманітне, особливо актуальним є існування всього спектру центрів мистецтв, в тому числі і комплексних, які б могли задовольнити потреби суспільства у культурно-мистецькому розвитку.

В даний час в усьому світі центри мистецтв – дуже популярні типи багатофункціональних споруд, які, на жаль, менш розповсюджені у нашій країні. Поширення практики проектування мистецьких центрів в Україні зробить більш доступною здатність підвищувати творчий та інтелектуальний потенціал суспільства, створювати відкритий діалог між мистецтвом та широкою аудиторією.

Проблема полягає в тому, що, хоча по всьому світі та в Україні зокрема існує досить високий попит на мистецькі центри, на сьогодні немає чіткої схеми проектування інтер'єру приміщень даного типу, а також бракує досліджень з даної тематики.

Отже, для розвитку проектування мистецьких центрів в Україні безумовно цікавим є зарубіжний досвід створення різних видів центрів мистецтва, а також аналіз літературних джерел для виявлення особливостей формування інтер'єрів різноманітних типів культурно-просвітницьких та видовищних будівель, оскільки мистецький центр, як окрема типологічна одиниця, виник із синтезу багатьох вже існуючих типів і тому йому притаманні риси багатофункціональних комплексів.

В структуру центру включаються кінотеатри, концертні зали, клуби, театри, цирки, музеї, виставки; інформаційні комплекси (бібліотеки і медiateки), а також освітні установи (школи мистецтв) і творчі майстерні (ательє, студії).

Інтер'єр мистецького центру є мало дослідженим, але ми маємо наукові роботи присвячені особливостям проектування споріднених за типологією споруд. Це праці, які визначають функціональні, планувальні, об'ємно-просторові та декоративно-художні особливості формування громадських інтер'єрів, наприклад, роботи Змеула С. Г.^[5] та Миханько Б. А., Гельфонда А. Л.^[3], Адамовича В. В., Бархіна Б. Г. та Варезкіна В. А.^[1] Особливості проектування багатофункціональних просторів найкраще висвітлені у Цайдлер Е.Н.^[8] Важливі аспекти та особливості проектування архітектури мистецьких центрів висвітлені у працях Дуцева М.В.^[4] та Харитоновой А.А.^[7]

Проаналізувавши літературні джерела, можна сказати, що в основному дослідження стосуються архітектури різноманітних споруд та мистецьких центрів зокрема, але не достатньо приділяють увагу саме їх інтер'єрам.

Постановка завдання. Розробка загальних рекомендацій щодо проектування інтер'єрів мистецьких центрів на основі дослідження формування інтер'єрів мистецьких центрів за допомогою:

- аналізу та систематизації досвіду проектування інтер'єрів мистецьких центрів;
- виявлення особливостей функціонально-планувальної структури простору мистецьких центрів;
- виявлення особливостей об'ємно-просторових рішень інтер'єру мистецьких центрів;
- виявлення декоративно-художніх рішень інтер'єру мистецьких центрів, а саме - специфіки обладнання, прийомів освітлення, підбору оздоблювальних матеріалів та кольорової гамми.

Результати дослідження. Згідно дослідження, для більш точного уявлення про просторову структуру мистецького центру, спочатку обирається його тематика, відповідно до якої, простір поділяється на тематичні зони. Адже залежно від характеру діяльності установи змінюються склад, співвідношення площ різних приміщень, величини нормованих показників приміщень та ін.

Після вибору тематики мистецького центру необхідно визначити функціональне насичення тематичних зон. Одним із важливих завдань проектування постає приведення функціонально-технологічних процесів, що протікають в будівлі, в певну ясну систему. Мистецький центр заздалегідь повинен бути розрахований на відвідування широкими масами людей, а отже його планувальна структура повинна задовольняти вимоги організації руху відвідувачів з метою забезпечення найкращого огляду експонатів, врахування стомлюваності відвідувачів і можливості проведення екскурсій та різноманітних культурних та освітніх заходів.

Проаналізувавши призначення закордонних та вітчизняних мистецьких центрів та сучасних музеїв, можна виокремити такі основні процеси, що в них відбуваються: тимчасові та постійні експозиції експонатів живопису, дизайну, скульптури і т.д.,

презентації перфомансів, лекції та майстер класи, вистави, презентації мистецьких відео- та аудіо-творів та інші культурно-мистецькі заходи.

На основі проведеного дослідження функціонально-планувальної структури мистецьких центрів, можна зробити висновок, що до його основних функцій мають відноситись експозиційна, освітня та видовищна, і додатково вони повинні доповнюватись приміщеннями, які відповідають за обслуговування відвідувачів.

Функціонально-планувальна організація арт-центрів визначається функціонально-технологічними зв'язками між основними функціональними групами приміщень.

Планувальна структура мистецького центру може формуватися за двома принципами. Перший принцип заснований на чіткому розподілі всіх приміщень на однорідні функціональні групи, виділення ядра композиції та елементів функціональних зв'язків. Другий принцип відповідає вимогам сучасної архітектури і заснований на універсальності і різноманітному використанні внутрішнього простору шляхом створення єдиного укрупненого гнучкого внутрішнього простору з простим плануванням. У цьому випадку функціональні групи формуються на основі розчленування внутрішнього простору спеціальними конструкціями і, залежно від змін у функціонально-технологічному процесі, можна легко змінити внутрішній простір щоразу, приводячи його у відповідність із функцією.

При проектуванні комплексів найчастіше використовують одночасно два принципи. Перший - найбільш ефективний у випадку вимог ізоляції функціональних процесів і їх визначеності, другий - використовують при домінуванні вимог різноманітності функціональних процесів, невизначеності їх форм та меж, а також при їх динамічності.

Об'ємно просторова структура залежить від розташування функціональних груп приміщень. Внутрішній простір зазвичай повинен складатись з системи просторів, що перетікають з незвичайними переходами одного функціонального простору в інший, з поворотами та різними рівнями, що створює більш динамічний інтер'єр. При цьому його елементи повинні бути образно і композиційно продуманими.

Найбільш сучасним, і одним із основних принципів об'ємно-просторової побудови мистецького центру є створення універсального простору, який би міг змінюватись та трансформуватись відповідно до вимог експозиції. Універсальні приміщення потребують певної об'ємно-просторової організації, яка пов'язана з різними функціонально-технологічними процесами і досягається шляхом трансформації, що, в свою чергу, допомагає створити гнучке планування.

Така організація простору є досить виправданою і має багато плюсів, серед яких можна виділити такі, як багатфункціональність використання простору, можливість зміни просторових характеристик об'єкта та естетичний аспект – створення несподіваних ефектів і виразних архітектурних рішень.

Використовуються різноманітні сучасні системи поділу простору на функціональні зони, які забезпечують можливість трансформування інтер'єру та його пристосування до частішої зміни функціонального призначення. Наприклад, можливо використання підвісних, розсувних, підйомно-опускних перегородок, регульованих стель, різноманітних стендів, екранів, ширм, а також тканих завіс. Вони повинні органічно вписуватись в інтер'єр

мистецького центру, відповідати стилістичним особливостям вирішення експозиційних та інших приміщень і заохочувати відвідувачів до пересування по мистецькому центру, відвідування інших заходів^[2].

Одним з нових та актуальних типів архітектурних споруд з гнучкою функцією є сучасний адміністративний будинок (офісний або бізнес-центр). Саме цей тип споруди є найбільш перспективним для формування на його базі інтер'єру мистецького центру, тому що надає нейтральний простір здатний перетворитися відповідно будь-якому функціональному призначенню. Такий будинок вже при будівництві обладнаний сучасними видами технологічного обладнання та комунікацій: опалення, вентиляція, кондиціювання, телебачення, Інтернет. Тож, реалізація багатофункціональності мистецьких центрів на основі даного типу споруд потребує мінімальних затрат.

Види внутрішніх оздоблювальних покриттів у мистецькому центрі залежать від призначення обраних приміщень. Для зовнішньої і внутрішньої обробки служать більш дорогі, довговічні та високоякісні матеріали, які повинні володіти підвищеними гігієнічними властивостями, в тому числі і традиційні - природний камінь і дерево. Істотним чинником, що обумовлює вибір матеріалів є стійкість до стирання і навантаження на поверхню. Кольорове рішення будівель і споруд мистецьких центрів рекомендується виконувати природними відтінками (дерево, натуральний камінь) і декорованими (цегла, бетон, метал, кераміка).

Активними компонентами архітектурно-художнього рішення експозиційного ансамблю є колір і світло, які роблять значний вплив на сприйняття як експозиції в цілому, так і окремих комплексів та експонатів, допомагають вирішувати просторові, пластичні і колірні завдання.

Вони використовуються для створення естетичного вигляду експозиції та підвищення емоційності всього ансамблю, об'єднання експозиційних комплексів в єдине гармонійне ціле і акцентування найбільш значних за змістом комплексів та експозиційних предметів. Адже вірний вибір освітлення сприяє правильній передачі кольору експонатів, а колірне рішення підкреслює їх значимість.

Можна сказати, що мистецький центр та його експозиція є завершеними і повноцінними тільки тоді, коли всі окремі елементи з'єднані в експозиційному просторі і часі як зовнішнім зв'язком, так і пройняті внутрішньою єдністю. Сьогодні, можна сказати, це неможливо без використання сучасних технологій. У сучасних культурно-мистецьких просторах створюються електронні експонати різноманітними аудіовізуальними засобами, такими, як акустичні гіди, кіно- і відеофільми, проєкційні та голографічні зображення. Також створюються інтерактивні інформаційні пункти та кіоски, що відкривають нові можливості для здійснення діалогу між глядачем та експозиційним предметом та прискорюють процес передачі інформації.

Висновки. сьогодні статичні традиційні експозиційні, культурно видовищні, досугові будівлі втратили інтерес у публіки і не відповідають сучасним запитам відвідувачів. Їм на зміну приходять мистецькі центри, які швидко реагують на потреби часу. Розробка нових типів будівель ґрунтується на вивченні соціальних потреб та пошуку форм і способів організації середовища, що відповідає цим потребам на кожному етапі

розвитку суспільства. А нові соціальні програми і технічні рішення призводять до появи нових типів громадських будівель серед яких є і мистецькі центри.

Головними чинниками, що впливають на створення інтер'єрів мистецьких центрів і визначають особливості проектування є їх багатофункціональність, концептуальність, динамічність. Для їх формування все більш характерні прогресивні прийоми і тенденції: укрупнення, багатофункціональність, блокування та кооперування, гнучке універсальне використання будівель для різних функцій.

Список використаних джерел

1. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений / В.В. Адамович, Б.Г. Бархин, В.А. Варезкин [и др.]. – М. : Стройиздат, 1985. – 543 с : Издание 2-е, перераб. и доп.
2. Гайдученя А.А. Динамическая архитектура / А.А. Гайдученя. – Киев : Будівельник, 1983 – 96 с.
3. Гельфонд А.Л. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений : учеб. пособие / А.Л. Гельфонд. – М. : Архитектура-С, 2006. – 280 с. : ил.
4. Дутцев М. В. Концепция архитектуры современного центра искусств : дис. ... канд. архитектуры : 18.00.01 / Дутцев Михаил Викторович. – М. : РГБ, 2005. – 186 с.
5. Змеул С.Г. Архитектурная типология зданий и сооружений : Учеб. Для вузов / С.Г. Змеул, Б.А. Маханько. – Изд. стер. – М. : Архитектура-С, 2004. – 240 с. : ил.
6. Фомина В.Ф. Архитектурно-конструктивное проектирование общественных зданий : Учеб. Пособие / В.Ф. Фомина. – Ульяновск : УлГТУ, 2007. – 97 с.
7. Харитонова А.А. Архитектурно-планувальне формування центрів образотворчого мистецтва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх. наук : спец. 18.00.02 “Архитектура будівель і споруд” / Харитонова Аліна Анатоліївна; Київ. нац. ун-т. буд. і арх. – Київ, 2005. – 20 с.
8. Цайдлер Э. Многофункциональная архитектура / Э. Цайдлер ; пер. с англ. А.Ю. Бочаровой; ред. И.Р. Федосеевой. – М. : Стройиздат, 1988. – ... : ил.
9. Шимко В.Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование. Основы теории (средовой подход) / В.Т. Шимко. – М. : Архитектура-С, 2009. – 408 с. : ил.

References

1. V.V. Adamovich, B.G. Barhin, V.A. Varezkin [i dr.] (1985) *Arhitekturnoe proektirovanie obschestvennyih zdaniy i sooruzheniy* [Architectural design of public buildings and structures]. Moscow: Stroyizdat. [in Russian]
2. Gayduchenya A.A. (1983) *Dinamicheskaya arhitektura* [Dynamic architecture]. Kiev: Budivelnik. [in Russian]
3. Gelfond A.L. (2006) *Arhitekturnoe proektirovanie obschestvennyih zdaniy i sooruzheniy* [Architectural design of public buildings and structures]. Moscow: Arhitektura-S. [in Russian]
4. Dutsev M.V. (2005) *Kontseptsiya arhitekturyi sovremennogo tsentra iskusstv* [Concept of the architecture of contemporary art center]. Moscow: RGB. [in Russian]
5. Zmeul S.G. (2004) *Arhitekturnaya tipologiya zdaniy i sooruzheniy* [Architectural typology of buildings and structures]. Moscow: Arhitektura-S. [in Russian]
6. Fomina V.F. (2007) *Arhitekturno-konstruktivnoe proektirovanie obschestvennyih zdaniy* [Architectural and structural design of public buildings]. Ulyanovsk: UIGTU (in Russian)
7. Kharytonova A.A. (2005) *Arkhitekturno-planuvalne formuvannia tsentriv obrazotvorchoho mystetstva* [Architectural and planning of art centers]. Kyiv: Kyiv. nats. un-t. bud. i arkh. [in Ukrainian]

8. Tsaydler E. (1988) *Mnogofunktsionalnaya arhitektura* [Multi-architecture]. Moscow: Stroyizdat. [in Russian]

9. Shimko V.T. (2009) *Arhitekturno-dizaynerskoe proektirovanie. Osnovy teorii (sredovoy podhod)* [Architecture and design. Fundamentals of the theory (environmental approach)]. Moscow: Arhitektura-S. [in Russian]

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИНТЕРЬЕРА ЦЕНТРОВ ИСКУССТВ

БУЛГАКОВА Т.В., ЗОЛОТАРЕВСКАЯ М.К.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Выявление особенностей проектирования интерьера центров искусств.

Методика. Обобщение опыта проектирования интерьеров центров искусств. На основе полученных данных и с помощью эскизного и 3D проектирования создание модели интерьера центра искусств.

Результаты. На основе анализа и систематизации данных из литературных источников определены основные типологические особенности центров искусств, а также нормы и особенности проектирования художественных центров, как общественных зданий. Проанализировав реализованные проекты центров искусств и современных музеев в мире были определены основные недостатки отечественного проектирования и тенденции зарубежного. На основе исследований была создана концепция проектирования интерьера центров искусств.

Научная новизна. Создание концепции формирования внутреннего пространства центра искусств как современной типологии на основе выявленных функционально-планировочных, объемно-пространственных и декоративно-художественных особенностей.

Практическая значимость. Создание рекомендаций по проектированию интерьеров центров искусств с возможностью воплощения на практике.

Ключевые слова: *центр искусств, интерьер, типология общественных зданий, универсальное пространство, многофункциональность, гибкая планировка.*

FEATURES DESIGNING THE INTERIOR ARTS CENTER

BULHAKOVA T.V., ZOLOTAREVSKA M.K.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. Identifying features designing the interior arts center.

Methodology. Generalization of experience designing interiors artistic centers. It is based on the data and used the sketch and create 3D design models of interior art center.

Findings. It is based on the analysis and systematization of data from the literature, identified main typological features art centers and norms and peculiarities of design art centers, as public buildings. It is analyzed implemented projects art centers and modern museums in the world, were identified the main shortcomings of domestic design trends and foreign. It is based on research, it was a concept of interior design art centers.

Originality. Creating concept of formation of internal space arts center as a modern typology based on the identified functional-planning, three-dimensional and decorative - artistic features.

Practical value. Creation of recommendations for interior design art centers with the possibility of realization in practice.

Keywords: *art center, interior, typology of public buildings, universal space, multifunctionality, flexible scheduling.*